

Doordachte

verdichting

voor een betere energietransitie in Vlaanderen

KAROLIEN VERMEIREN [ONDERZOEKER & BUSINESS DEVELOPER VLAAMSE INSTELLING VOOR TECHNOLOGISCH ONDERZOEK (VITO), UNIT RUIMTELIJKE MILIEUASPECTEN, TEAM RUIMTELIJK DYNAMISCH MODELLEREN]

Artificiële oppervlakte' verwijst naar de ruimte die wordt ingenomen door *settlement areas*. In de definitie van de Europese Commissie: 'the area of land used for housing, industrial and commercial purposes, health care, education, nursing infrastructure, roads and rail networks, recreation (parks and sports grounds), etc. In land use planning, it usually corresponds to all land uses beyond agriculture, semi-natural areas, forestry, and water bodies.' (EC, 2012). Deze term wordt in Vlaanderen vertaald in het concept 'ruimtebeslag', dat in het Witboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV) gedefinieerd wordt als dat deel van de ruimte waarin de biofysische functie niet langer de belangrijkste is.

De cijfers van het Europese Milieuagentschap zijn echter een onderschatting van de werkelijkheid. Wegens de schaal en resolutie van het gebruikte CORINE¹ kaartmateriaal, worden de typische Vlaamse lintbebouwing en stedelijke korrels onvoldoende in rekening gebracht. Ruimte Vlaanderen heeft daarom een nulmeting uitgevoerd op basis van VITO's Landgebruikbestand van Vlaanderen². De nulmeting gebeurde op een resolutie van 10m en resulteerde in een ruimtebeslag van 32,6% (444.776 ha) in 2013 (figuur 1).

Zoals de uitsnede voor Leuven laat zien, bestaat ruimtebeslag lang niet alleen uit gebouwen (17%). 36% wordt ingenomen door 'overig groen' (tuinen, bermen, pleintjes, sportvelden, parken, recreatieruimten, campings), 18% verkeersinfrastructuur (wegen

en spoorwegen), 17% 'overig' (dominant verhard: pleinen, parkings, voetpaden, opritten, paden, verharding rond gebouwen), 7% landbouw (serres, verharding rond landbouwgebouwen en op erven) en 5% aan kleine fragmenten bos, natuur en water (kanalen, artificiële waterlichamen).

In vergelijking met andere landen benutten we in Vlaanderen deze artificiële ruimte veeleer extensief. Terwijl de koploper in Europa, Malta, een dichtheid van maar liefst 1.425 inwoners/km² heeft is dit in Vlaanderen amper 460 inwoners/km². Dit laag ruimtelijk rendement wordt geïllustreerd door de lage bevolkingsdichtheden in Vlaanderen, gekarteerd in figuur 2.

Waar willen we naartoe in termen van ruimtelijke ordening?

Het Groenboek BRV stelt (Groenboek BRV, 2012, p.21): 'We willen evolueren naar een ruimtelijke ontwikkeling waarbij de totale bebouwde oppervlakte niet meer toeneemt'. Volgens de beschikbare cijfers van de FOD Economie groeit de bebouwde oppervlakte in Vlaanderen momenteel nog met zo'n vijf hectare per dag (FOD Economie, 2015). Maar de cijfers van de FOD Economie behelzen slechts 56,8% van het ruimtebeslag. In de doelstellingen van het Witboek BRV staat dat dit teruggedrongen moet worden tot nul hectare per dag tegen 2040.

Gezien de huidige bevolkingstrends en –prognoses betekent dit dat het rendement van het bestaand ruimtegebruik omhoog moet als we de nog beschikbare open ruimte in Vlaanderen willen behouden. Het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen schuift twee

¹ Het CORINE programma werd door de EU opgestart in 1985. 'CORINE' staat voor 'coordination of information on the environment'. De CORINE databases bevatten o.m. een inventaris in kaartvorm van 44 soorten landgebruik.

² <https://ruimtemodel.vlaanderen/c/23/>; Poelmans et al., 2016

België is een van de Europese koplopers inzake het innemen van de beschikbare ruimte. Volgens een overzicht van het Europees Milieuagentschap bedroeg het aandeel artificiële oppervlakte anno 2006 in ons land 20,6%, terwijl het gemiddelde voor de Europese Unie op 4,4% lag. In Nederland was het 13,7%. Een land' als Spanje komt slechts aan 2% (European Commission, 2012).

Die opmerkelijke positie brengt zowel belemmeringen als troeven met zich mee, als het om de transitie naar hernieuwbare energie gaat.

